

Toespraak bij gelegenheid van het toekennen van de cultuurprijs 'San José Sanchez del Rio Martire' door de stichting Giuseppe Sciacca aan kardinaal Eijk

Rome, Pontificia Università Urbaniana, 27 oktober 2018

Om te beginnen wil ik mijn zeer grote dankbaarheid uitspreken jegens de jury, omdat zij mij de culturele onderscheiding 'San José Sanchez del Rio Martire' heeft toegekend. Het is dit jaar voor de 17de maal dat deze onderscheidingen worden uitgereikt.

Dit gezegd hebbend, zeg ik met diepe overtuiging dat deze onderscheiding op de eerste plaats aan de Heer Jezus Christus is toegekend. Hij heeft mij geroepen tot het priesterschap en het bisschopsambt. En dat niet alleen: Hij heeft mij ook de genade en de kracht gegeven om priester en vervolgens bisschop te zijn en de genade om hierin te volharden.

Op de tweede plaats schrijf ik deze onderscheiding toe aan de H. Maagd Maria, de moeder van God. Dankzij haar voorspraak ben ik geleidelijk een beetje gegroeid in de sacra indifferentia, de heilige onverschilligheid, dat wil zeggen de bereidheid om alles te doen wat God vraagt, hetgeen mijn bisschoppelijke wapenspreuk helder tot uitdrukking brengt: 'Noli recusare laborem', dat wil zeggen 'weiger niet het werk of het lijden en de inspanningen' die gepaard gaan met de verkondiging van het christelijk geloof volgens de leer van de Kerk in onze tijd.

Deze wapenspreuk is een variatie op de woorden die de H. Martinus, de patroon van zowel de stad Groningen als die van de stad Utrecht, heeft gericht tot Christus vlak voor zijn sterven. Martinus, ernstig ziek, was bereid om te herstellen en nog verder te werken voor Christus, evenals hij bereid was om te sterven. Mijn wapenspreuk drukt mijn verlangen uit om iets te hebben van deze houding van Martinus.

Meer dan eens heb ik de ervaring gehad deze houding nodig te hebben. Ik breng hierbij de periode in herinnering tussen mijn benoeming tot bisschop van Groningen en mijn bisschopswijding, in de zomer van 1999. Het was een zeer hete zomer, niet alleen als gevolg van de opwarming van het klimaat, maar ook van het feit dat de media hadden ontdekt dat ik een doodzonde had begaan. Dat wil zeggen: ik had als docent van een instituut voor huwelijk en gezin, als docent van het seminarie van het bisdom Roermond en als docent van de Theologische Faculteit van Lugano in Zwitserland moraaltheologie onderwezen volgens de leer van de Kerk. Vier maanden lang werd ik om deze reden dagelijks aangevallen. Toen ik in die tijd zijn winkel binnenging, begroette mijn opticien me met de woorden: "Kijk, daar hebben we ons wandelend krantenknipsel." Enkelen probeerden mij zodanig te intimideren dat ik van mijn benoeming tot bisschop zou afzien.

Ik heb ook de houding van de H. Martinus nodig gehad, toen ik moest overgaan tot pastorale en financiële reorganisaties: eerst in Groningen, maar vooral in mijn huidige aartsbisdom, waar ik in het eerste jaar twee derde van het personeel van de curie moest ontslaan teneinde te voorkomen dat het aartsbisdom failliet zou gaan. Echter, de reorganisaties hebben ook geleid tot het ontstaan van nieuwe pastorale initiatieven: de versterking van de positie van de priester, een nieuw jongerenpastoraat en een nieuw roepingenpastoraat. Dankzij de, zij het ook

bescheiden, groei van het aantal seminaristen, kon ik het seminarie van het aartsbisdom in 2014 heropenen.

Op de derde plaats verdient deze onderscheiding de generatie van priesters en leken, geboren in de jaren '20 en '30 van de vorige eeuw, die mij hebben gevormd als leerling van Jezus en als priester.

Zo verdient vermelding pastoor Joris Laan, die in het nu alweer zo lang geleden 1969 pastoor werd in mijn geboorteplaats: een dorp dat direct aan Amsterdam grenst en, samen met hem, zijn huishoudster: allebei personen die het ware geloof hebben behouden in een periode van heftige spanningen en polarisatie binnen de Nederlandse Kerk.

Hiertoe behoren ook de rector, de spiritueel en de docenten van het seminarie die op doorslaggevende wijze aan mijn priesterlijke vorming hebben bijgedragen.

Ik zou bovendien willen noemen pater Abelardo Lobato OP, mijn promotor die mij heeft begeleid bij mijn promotieonderzoek in de filosofie aan het Angelicum, Elio kardinaal Sgreccia, mijn onvergetelijke docent in de bio-ethiek en Carlo kardinaal Caffarra, die mij op briljante wijze heeft ingeleid in de studie van de huwelijksmoraal en de seksuele ethiek, in de jaren '80, toen hij nog president was van het Johannes Paulus II Instituut in Rome.

Dankzij de hier genoemde personen, en vooral dankzij Jezus, en in hun naam ontvang ik vandaag met grote dankbaarheid de onderscheiding 'San José Sanchez del Rio Martire'. De gift, ter mijner beschikking gesteld, bestem ik voor diaconale liefdewerken in mijn aartsbisdom.